

5. Nymec' ad1

MIKULÁŠSKA
ZÁŠTAVA SLOBODY.

voj. zasl. z. Jurčovej

Mládež má zmysel pre pravdu. Nič sa jej tak neprotiví ako lož alebo polopravda. Aj o svojej 50-ročnej Republike, aj o ľuďoch, ktorí stáli pri jej kolíske, chce vedieť všetko a po pravde.

Predtým sa o Republike nemohla, ba nasmela dozvedieť skoro nič. A teraz len mozaičkovo - tu niečo - tam niečo, aby si potom z toho sama utvorila celkový obraz. A či jej ho už konečne vytvorila na slovo vzatí historici, ktorí milujú pravdu, aj historickú pravdu? Už venovanie autora životopisného náčrtu M.R.Štefánika Jána Jurčeka: "Jane, svojej dcére, ktorá sa v škole nedozvedela, kto bol Štefánik" - musí chytiť za srdce.

Národoslobodzovacieho zápasu v prvej svetovej vojne, ktorého výsledkom bol vznik Československej republiky, sa zúčastnili nielen vzdelančoi, štátnici a diplomati v zahraničí i doma, ale aj bezejmenní ľudia v zahraničí i doma, ba aj v národnom duchu slovenskom odchovaná a pre slobodu národa zapálená mládež.

A dnešná mládež, ktorá sa v augustových udalostiach dokázala vysoko národne i mravne uvedomelá, má právo vedieť aspoň niečo o mládeži pred 50 rokov a brať si žiarivé príklady ~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~ pre prácu na duchovnom i hmotnom rozkvele svojej vlasti, ale aj pre obranu svojej národnej i osobnej slobody. Zaväzuje ju na to už aj druhá 50-ročnica vlasti, ~~XXXX~~preh ktorej sme ~~XX~~ práve ~~XXXXXXXXXX~~ prekročili.

R o d í s a z á s t a v y i d e a .

Pred rokom 1-918 bolo pre slovenských národovcov ~~XXXXXXXXXX~~ nebezpečné schádzať sa na Slovensku na porady o veciach - básnicky povedané - národa roli dedičnej. Policajná mašinéria vtedajšieho Uhorska by ukúkoľvek takúto snahu udusila v zárodku a strojcov porád posadila za mreže. Preto slovenskí národovci každoročne v letných mesiacoch schádzavali sa v slo-
~~XXXXXXXXXX~~ bodnejšej bratskej Moravskej zemi - v kúpeľnom mestečku Luhačovicích. Tu spoločne s českými národnými buditeľmi uvažovali, čo by prospelo slovenskému národu v ťažkom položení maďarizácie, v ktorom sa nachádzal.

Bolo to v lete roku 1918. Slovenských porád v Luhačovicích sa zú-

časťnila aj zástupkyňa mládeže Liptovského Sv. Mikuláša, mladá deva Lujzka Lacková /neskôr vydatá Pávová/, členka speváckeho spolku "Tatran". Zapálená oduševnenými a blízke oslobodenie českého i slovenského národa vešticami slovami Dr. Bohdana Zahradníka /neskoršieho ministra ČSR/, slúbila mu, že keď po oslobodení príde na Slovensko, privítajú ^{ho} v Liptovskom Sv. Mikulášovi novou vyšívanou slovenskou zástavou.

Správu o blížiacom sa oslobodení slovenského národa spod tisícročného otroctva prijali mikulášske devy s nadšením a radosťou. ~~Radost~~ Radosť a nadšenie premenili v tie časy ešte ráskentný čin - vyšíť slovenskú zástavu, ktorou privítajú slovenských vojakov, vracajúcich sa z frontu domov, ako aj politických činiteľov a národných pracovníkov, ktorí navštívia Liptovský Sv. Mikuláš po oslobodení.

N a z á s t a v e s a p r a c u j e t e j n e .

Devy sa dali do práce. Predseda speváckeho spolku "Tatran" Branko Lacko financoval všetky výdavky na zástavu a obstaral pravý čínsky biely hodváb. Návrh zástavy zhotovili ^{český} akademický maliar Kostelníček, ktorý sa vtedy zdržoval v Liptovskom Sv. Mikulášovi. Zlaté a striehorné nite im dodalo ľudové výšivkárске družstvo "Lipa" v Turčianskom Sv. Martine /vedúca Anna Benšelová/. Ostatné náležitosti kúpili v slovenskej firme Jozefa Houdeka z Ružomberka, aby zástava každým kúskom bola čisto slovenská.

A začali vyšívvať za zamknutými dverami a zatiahnutými oblokami v byte učiteľky Slovenskej evanjelickej a.v. ľudovej školy Marienky Uličnej, ktorú všetci Mikulášania poznali pod menom "slečinka Uličných" a jej žiakov prezývali "slečinčiatka". /Viď M. Rázus "Maťoško"/. Slečinka Uličných, dcéra hurbanovského dobrovoľníka z rokov meruňsmých /1948/, bola pojmom vzornej národovkyne, obetavej učiteľky, zručnej vyšivačky... Slečinka Uličných vyšívvala v prostriedku umiestené odznaky Čiech, Slovenska, Moravy a Sliezska, ako aj nápis z Pradspevu Kollárovej "Slávy dcery": "Čo sto veků bludných hodlalo, zvrtna doba" skrátaný a pozmenený na "Čo veki hodlaly, zvrtna doba!" - a dátum "30. okt. 1918" /deň Slovenskej deklarácie sa ČSR v Turčianskom Sv. Martine/, ktorý neskôr držiteľia zástavy samovoľne - vraj legionári - dali prerobiť na "28. okt. 1918" /deň vyhlásenia ČSR v Prahe/. A kvety - každá vo svojom rohu zástavy vyšívvali štyri devy: Olga Belneyová /neskôr vydatá Schatzová/, Elena Bodická /neskôr vydatá

3
Nagyová/, Darina Hubková /neskôr vydatá Droppová/ a Darina Trnovská /neskôr vydatá Benšalová/. Každá z nich si odstrihla pramienok vlasov a zavýšivale do vzoriek zástavy.

heli
Okrem spomenutých sa na vyhotovení zástavy podieľali aj Zelmira Kalleyová /neskôr vydatá Holúbeková/, ktorá z papierovej predlohy akad. maliere Kostelníčka odkreslila vzory na látku, - ďalej Merienka Hubková, Merienka Trnovská a ~~Marie Pálková~~ *Marie Pálková* *ud. Jallayová*. Keby sa predsa len tajné vyšívanie zástavy prezradilo, dohovorili sa, že "vyšívajú oltárne rúcho". Vyšívky pri práci odmaloval slovínský akad. maliar Iven Zabota z Lublane. Pri malovaní sa devy odbliekali do slovenských krojov a tak vyšívali zástavu, cítiac, že konajú posvätnú prácu pre národ.

Z á s t a v e ~~XXI~~ p r e d s t a v u j ú v e r e j n o s t i .
Zástavu dohotovili ku dňu prevratu a oslobodenia českého a slovenského národa spod cudzej nadvlády. Na verejnosť sa dostáva po prvý raz až dňa 8. decembra 1918. Na tento deň Liptovský výbor Slovenskej národnej rady zvolal ľudové zhromaždenia na námestie Liptovského Sv. Mikuláša. Osobitní poslovci požývali nielen ľud Liptova, ale aj Spiša, Šariša a Zemplína. Pošlo i na vozoch sa zišlo asi na 15.000 ľudí. Bol to národný sviatok odúševnenej Slovače. Najkrajšia sviatočná ozdoba - biela snehová pokrývka - prišla zhora - a sneh svojimi chumáčmi zdobil celé ovzdušie slávnosti. Najprv pochodovali ženy v krojoch, za nimi v počte 2.300 vojaci, ktorí sa rozostavili na vykázanom mieste čata za čatou, každá so svojím veliteľom. Za vojakom sa velili zástupy obecnstva ako horské riavy dolu dolinou, ako prúdy vody do mora.

uvedil
Zhromaždenie otvoril predseda Liptovského výboru SNR advokát Dr. Ján Ružiak, *precitena* pozdravilac Slovenské ženy, slovenské vojsko a všetkých prítomných. Prvý slávnostný rečník hánik Martin Rázus - uvítaný búrlivými pozdravmi prítomných - ohnivými slovami vyzval zástupy, aby rozoznávajú pravdu od bludu, nedali sa zviať felošnej maďarskej demokracii, ktorá povstala nie z vnútorného povedomia, ale len následkom vojnových a politických prevratov a zmien. - Ďalej prehovorili Matej Kováč, Kusenka, Dr. Vladimír Krivoš. *uvedil* Jur Janoška postavenie Slovenska v ČSR zobrazil ~~AVŠKKA~~ dvoma domkami stúlenými vedľa seba pod jedným spoločným prístreším

Andrej Hlinka prehlásil, že nepotiahneme jarmo s doterajšími otrokármi, ale vrata sa pripojíme k bratom Čechom, ktorí sú jedno s nami.

Z á s t a v u p o s v i e c a j ú .

Mikulášskymi deňami vyšitú zástavu posvätili rím.-kat.farár z Ružomberka Andrej Hlinka a evanj.e.v.farár-konsenior ~~XXXXXXXXXX~~ z Lipt.Sv.Mikuláš Jur Janoška, označiac zástavu ako zástavu víťazstva pravdy, spravodlivosti, práva - ako symbol našej slobody, pokoja, slávy - akon znak istoty, že i keď Boh del trpieť, nezhynúť nie slovenskej rodine... Keď sa zástava rozvinula a zjavila vo svojej kráse, národ ju uvítal búrlivým potleskom a mohutným volaním na slávu. Nadšenie sa vystupňovalo, keď zástavu pozdravila deva Lujzka Lacková Hviezdoslavovou na tento deň napísanou básňou, v ktorej básnik vyzýva Slovač smelo si zastať pod ňu a dať sa jej viesť v pokore k vytrvalej práci. /Báseň uverejnili vo 8.čísle novín Liptovského výboru SNR "Tatranský Sokol" zo dňa 12.decembra 1918/.

Prísahu na zástavu predriekal hlasno a slávnostne Dr Jozef Kallay vojakom, ktorí ju nahlas opakovali slovo za slovom. Zástavník prevzal zástavu a išiel s ňou z balkóna stoličného domu medzi rady vojakov.

Zástupci východného Slovenska: Štefan Hritz z Levoče, Imrich Duračko zo Solivaru, Ondrej Marcin z Obyšoviec a Ondrej Jusko z Raslavíc svojím dialektom prehlásovali že s Maďarmi a maďarónmi, ktorí ich prenasledovali, nechou mať nič spoločného a že sa cítia Slovákmi - jednotnými s celým slovenským národom. /Za železničiarov prehovoril Daniel Elachta. Zhromaždenie zakončil a rozpustil Ján Maršalko, podpredseda Liptovského výboru SNR

Kyryšchali

Na príjemný slovenský povet deflovalo vojsko pred zástavou a všetci prítomní sa pohli ako keď hora zašumí a mikulášska náročná stráž vystruhl perádny merš až zem zedunela pod nohami. Mládež so spavom piesní "Bože, svetov stvoriteli..", "Kto si rodom Slovák...", "Hej, Slováci..." tiahla k gymnáziu - teraz už slovenskému - kde vyvesila historickú zástavu z doby Memorandovej, vypočula si prejav dirigenta Spevokolu "Tetran" Pavla Gallu a zaspievala "Kto za pravdu horí..." Nemalo konca-kraja vypravádzanie hrdí a vyvolávanie na slávu národovcom, najmä Martinovi Rázusovi, ktorý na privítanie slovenských vojakov napísal báseň, ktorú uverejnili v "Tatranskom Sokole" zo dňa 18.decembra 1918.

Takto splnili mikulášske devy slub, ktorý za ne dala v Lyhačovicích

iskosvätomikuláßskej).

- 3/ Olga Schatzová rod. Belnayová: Prednáška o zástave slobody na slávnostnom večierku 29. októbra 1968 v Liptovskom Mikuláßi.
- 4/ Darina Benšelová rod. Trnovská: Osobné spomienky na slávne chvíle vzniku a posviacky zástavy slobody.